

PROGRAM

L. van Beethoven (1770-1827)	Kvintet for klaver og blæsere Es-dur, opus 16 (1796-97)
	Grave/Allegro ma non troppo Andante cantabile Rondo: Allegro ma non troppo
Avner Dorman (1975)	Jerusalem mix for klaver og blæsere (2007)
	Jerusalem mix The Wailing wall Wedding march Blast Adhan Jerusalem mix
	PAUSE
Heinrich v. Herzogenberg (1843-1900)	Kvintet for klaver og blæsere i Es-dur opus 43
	Allegro Adagio Allegretto Allegro giocoso

Aarhus Musikforenings koncerter støttes af Aarhus Kommune, Solistforeningen og

ensemble 4.1

ensemble 4.1 består af en pianist og fire blæsere: **Thomas Hoppe**, klaver, **Jörg Schneider**, obo, **Alexander Glücksmann**, klarinet, **Fritz Pahlmann**, horn og **Christoph Knitt** fagot. Efter at have studeret sammen og efterfølgende vundet soloinstrument-stillinger i tyske orkestre, besluttede de fem unge musikere sig for at mødes igen og dyrke deres kærlighed til kammermusik. I dag giver de koncerter overalt i Europa og er kendt for deres flotte opførelser af både klassikere og ny musik.

Aftenens første værk er *Beethovens kvintet i Es-dur, opus 16* for klaver, obo, klarinet, horn og fagot,

Da Beethoven som 22-årig forlod sin fødeby Bonn i 1792 for at slå sig ned i Wien, formåede han hurtigt at vække opsigt som musikalsk klavervirtuos. I det lys, skal man se kvintetten for klaver og blæsere, der fuldendtes i 1796, men allerede var skitseret et par år tidligere. Beethoven spillede selv klaverstemmen ved uropførelse og klaveret er da også det absolut dominerende instrument, næsten som en klaverkoncert med blæserne som orkester. Besætningen er i øvrigt temmelig usædvanlig. Det normale på den tid ville være klaver plus tre eller fire strygere.

Kvintetten har kun tre satser, hvilket også er karakteristisk for Beethovens klaversonater. Værket begynder med en langsom *Grave*-introduktion med højtidelige punkterede rytmer, som efterhånden giver plads til både lyriske og dramatiske elementer i de enkelte instrumenter. Så følger hovedsatsen, en dansende *Allegro ma non troppo*, hvor klaveret straks påtager sig hovedrollen, mens blæserne farver helheden med næsten orkestrale klange. 2. sats, *Andante cantabile*, er typisk for Beethovens legato-skrivemåde for klaver med brede, sammenhængende melodilinjer, en stil som vil kendes fra flere af hans klaversonater. Den rondoagtige legatomelodi veksler med solistiske indslag for flere af blæserinstrumenterne. 3. sats er en livlig rondo, hvor klaver og blæsere skiftes til at bringe nye tematiske indfald. Flere steder pauseres inden rondotemaet genoptages, og det fortælles, at Beethoven ved uropførelsen i en af disse pauser, gav sig til at improvisere vidtløftigt over rondotemaet til stor fryd for ham selv, men til frustration for hans medspillere.

Det næste værk er skrevet af den nulevende israelske komponist *Avner Dorman* født 1975 og nu bosiddende i USA. Hans musik er blevet fast repertoire i orkestrene og opføres af verdens bedste orkestre og dirigenter. Han skriver også musik til film og dans og i 2017 operaen: *Wahnfried*. *Jerusalem Mix* er et værk, der er bestilt af Jerusalem kammermusikfestival, komponeret 2007 og uropført ved festivalen i 2008. Titlen *Jerusalem Mix* henviser til en populær israelsk ret bestående af forskellige slags stegt kød. Ligesom byen, er retten en gryde med blandede smagsingredienser og karakterer, hver bevarende sin egen karakteristisk og samtidig bidragende til helheden. Da Dorman skulle skrive værket til en kammermusikfestival, fandt han, at de fem instrumenter i kvintetten tilhørte fire forskellige instrumentfamilier: Fagotten og oboen er dobbeltrørblads instrumenter, klarinetten enkeltrørblads, hornet en messingblæser og klaveret et

slagtøjsinstrument. Han besluttede at bruge denne forskellighed til at afspejle diversiteten i Jerusalem. Det blev til en collage af korte scener skildrende et eller flere aspekter ved byen.

1.sats, *Jerusalem Mix*, skildrer travlheden i en moderne by. Musikalsk baseres satsen på armenske og tyrkiske folkedanse med deres skiftende varigheder af taktslagene. 2.sats, *Wailing Wall* (Grædemuren), beskriver lyden af en bedende forsamling med den jødiske bønns karakteristiske 'suk'. 3.sats, *Wedding March*, er en munter sats som bl.a. inkorporerer bryllupsmusik fra mellemøstlige jødiske traditioner. 4.sats hedder *Blast* (brag, eksplosion). 5.sats, *Adhan*, henviser til den islamiske kalden til bøn og anvender bl.a. trommestikker på klaverets strenge. Endelig er sidste sats, *Jerusalem Mix*, en blanding af det hele.

Værket baserer sig på i alt kun to simple melodiske celler, som kan føje sig ind i såvel kristne som islamiske og jødiske musiktraditioner. "Vore musikkulturer er tættere på hinanden, end vi tror", siger Avner Dorman.

Aftenens sidste værk er **Heinrich von Herzogenbergs kvintet for klaver og blæsere i Es-dur, opus 43**. Komponisten er født i Graz 1843. I 1862 påbegyndte han studier i komposition hos Felix Otto Desoff på musikkonservatoriet i Wien. Via Desoff stiftede han bekendtskab med den 10 år ældre Brahms, som han fik et livslangt venskab med. I 1865 afsluttede han kompositionsstudierne med udmærkelse. 1866 bosatte han sig i Graz, hvor han kunne leve som freelance komponist. Han giftede sig med pianisten Elisabeth von Stockhausen, som bl.a. havde studeret hos Brahms. I 1872 flyttede parret til Leipzig, hvor han er med til at starte Bach-selskabet, som han senere blev leder af i en tiårig periode. Ægteparret dyrkede selskabslivet og var et samlingspunkt for Bach-selskabet. I 1885 flyttede familien til Berlin, hvor Herzogenberg var blevet udnævnt til professor i komposition på Hochschule für Musik.

Hans kompositioner var påvirket af de forskellige musikalske retninger, der fandtes i anden halvdel af det 19. århundrede: Nytskerne overfor klassisisterne, eller wagnerianerne overfor brahmsianerne. Nogle få af hans tidlige værker, især den dramatiske kantate Columbus opus 11, blev af kritikerne betegnet som et moderne wagneriansk værk. Herefter fulgte flere wagnerorienterede værker før han i 1872 holdt en skrivepause på tre år. Klaverkvintetten opus 17 fra 1875 indledte den nye stil, hvor Schumann og Brahms blev forbilleder. Hans produktion er meget stor, og der er kompositioner inden for alle genrer undtagen opera.

Kvintet for klaver og blæsere i Es-dur, opus 43 er skrevet i 1888 i Berlin. Der er fire satser. Første sats er en *allegro* med et triumferende hovedtema. Anden sats er en *adagio*, drømmeagtig og med et fredfyldt hovedtema. Tredje sats, en *allegretto* er en humorfyldt sats, hvor blæserne har hovedtemaet. Fjerde sats er en *allegro giocoso*, livlig og munter og mod slutningen med en orientalsk flavour.

Eva Kullberg

MUSIKHUSET AARHUS

LILLE SAL Søndag den 4. februar 2018

ensemble 4.1

**aarhus
musikforening**